

SKYDDSVÄRDEN FÖR FÖRSVARET AV SVERIGE

Att identifiera säkerhetskänslig verksamhet

FÖRSVARSMAKTEN

MILITÄRA UNDERRÄTTELSE- OCH
SÄKERHETSTJÄNSTEN, MUST

Innehåll

1. Inledning.....	4
1.1 Omvärldsläget	6
2. Totalförsvaret	8
2.1 Det militära försvaret	10
2.2 Det civila försvaret	12
2.3 Materielförsörjning	13
2.3.1 Försvarsindustrin	14
2.3.2 Forskning och utveckling	14
2.4 Försvarslogistik	15
2.5 Infrastruktur	17
2.5.1 Transporter.....	17
2.5.2 Energi	18
2.5.3 Elektroniska kommunikationer	19
3. Säkerhetskänslig verksamhet	20
3.1 Att identifiera säkerhetskänslig verksamhet	22
3.1.1 Verksamhetsbeskrivning	24
3.2 Omständigheter där det kan finnas säkerhetskänslig verksamhet.....	26
3.3 Framgångsfaktorer.....	31
4. Slutord	32
Referenser.....	34

1. Inledning

Ett flertal myndigheter och organisationer samt delar av näringslivet har viktiga roller i, eller bidrar till, det militära försvaret och därmed det svenska totalförsvaret. Detta innebär att skyddsvärden i det militära försvaret inte enbart finns inom Försvarsmakten, utan även inom andra offentliga och privata verksamheter. Delar av dessa skyddsvärden utgör säkerhetskänslig verksamhet, det vill säga verksamhet som är av betydelse för Sveriges säkerhet på nationell nivå.

Försvarsmakten, genom Militära- underrättelse och säkerhetstjänsten (Must), och Säkerhetspolisen är tillsammans samordningsmyndigheter för tillsyn inom säkerhetskylldsområdet.

Informationen i denna broschyr syftar till att utgöra ett stöd och vägledning vid bedömningen om din verksamhet omfattar säkerhetskänslig verksamhet. Detta med fokus på Sveriges yttre säkerhet och det militära försvaret.

Efter en inledande kortfattad beskrivning av omvärldsläget beskriver vägledningen områden som är av betydelse för det militära försvaret. Därpå följande avsnitt ger en övergripande beskrivning av säkerhetskänslig verksamhet och stöd i hur säkerhetskänslig verksamhet kan identifieras.

1.1 Omvärldsläget

Vi lever och verkar i en tid med ett omvärldsläge som förändras snabbt. Det kan i nuläget inte uteslutas att militära maktmedel, inklusive väpnat angrepp, kan komma att användas mot Sverige.

Sverige och våra allierade utsätts redan idag för hot och angrepp från statsaktörer under tröskeln för vad som skulle vara ett väpnat angrepp. Detta sker med både civila och militära medel. Det kan bland annat ske genom underrättelse- och sabotageverksamhet, cyberangrepp och påverkansoperationer. Det kan också ske genom försök att påverka kritiska flöden och kritisk infrastruktur, strategiska investeringar, infiltration av lärosäten eller stöld av teknik och innovation. Dessa former av så kallade hybridhot eller icke-linjär krigföring gör inte skillnad mellan civila och militära mål, utan hoten riktar sig mot både militär och civil verksamhet i det svenska samhället.

Hoten från främmande makt, terrorism och våldsbejakande extremism överlappar och förstärker även varandra. Parallellsamhällen utmanar våra institutioner och vår demokrati. Gängkriminella rekryteras av utländska statliga aktörer och används som ombud för att begå våldsdåd och andra former av säkerhetshotande verksamhet i Sverige och i andra länder i Europa. Den inre och yttre säkerheten hör ihop.

Rysslands ledning anser sig befinna sig i en långvarig konflikt med Väst. Ryssland vill fördjupa sitt samarbete med Kina i syfte att säkerställa import av komponenter till försvarsindustrin och export av energi. Samtidigt genomför Kina en egen omfattande militär uppbyggnad och modernisering. Den kinesiska ledningens ambition är att landet 2049 ska vara en av världens ledande militärmakter. Kinas fördjupade partnerskap med Ryssland bidrar till Rysslands anfallskrig mot Ukraina och därmed till det allvarliga säkerhetsläget i Europa. Även Iran, Belarus och Nordkorea bidrar direkt eller indirekt Rysslands anfallskrig mot Ukraina.

2. Totalförsvaret

Totalförsvaret är en försvarsstrategi och består av militär verksamhet (militärt försvar) och civil verksamhet (civilt försvar) som är ömsesidigt förstärkande. Totalförsvaret ska utformas och dimensioneras för att försvara Sverige mot ett väpnat angrepp och medverka till försvaret av allierade enligt de åtaganden som följer av medlemskapet i Nato.

Om Sverige angrips ska totalförsvaret bidra till försvarsansträngningarna att försvara landet.

I fredstid är totalförsvaret den verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig. I händelse av krig omfattar totalförsvaret all samhällsverksamhet som då ska bedrivas. Med totalförsvaret menas således både förberedelser i fred samt militära och civila försvarsansträngningar vid höjd beredskap och krig. Detta innebär att verksamhetens karaktär kommer att skilja sig åt i fred och vid höjd beredskap.

I och med anslutningen till Nato utgör det svenska totalförsvarets samlade förmåga en del av det kollektiva försvaret inom Nato. Att kunna tillhandahålla värdlandsstöd utgör en del av denna förmåga.

VÄRDLANDSSTÖD

Värdlandsstöd är det civila och militära stöd som ges i fred, kriser och konflikter från ett värdland till allierade styrkor eller organisationer som uppehåller sig på, genomför insatser från eller transiterar genom landet. Här avses stöd från både offentliga och privata aktörer.

I en svensk försvarskontext är värdlandsstöd ett stöd som ges av nationen Sverige till utländska styrkor enligt den struktur som finns i Nato.

Värdlandsstöd ges som en militär operation med ett bestämt lednings- och lydnadsförhållande och med stöd av civila aktörer. Försvarsmakten har det övergripande ansvaret för det värdlandsstöd som Sverige ska tillhandahålla.

Skyddsvärden inom totalförsvaret kan bland annat omfatta verksamhet, planläggning och annan förberedelse för att försvara landet.

I följande avsnitt redogörs för militärt försvar. Därefter följer redogörelse för civilt försvar, materielförsörjning, försvarslogistik och infrastruktur, som är exempel på områden av betydelse för den militära försvarsförmågan.

2.1 Det militära försvaret

Med militärt försvar avses den verksamhet som bedrivs av Försvarsmakten och dess allierade med stöd av försvarsmyndigheter, de frivilliga försvarsorganisationerna, försvarsindustrin och andra samarbetspartners.

Försvarsmaktens huvuduppgift är att försvara Sverige och allierade stater mot ett väpnat angrepp med utgångspunkt i det kollektiva försvaret inom Nato. Försvarsmakten ska även främja Sveriges säkerhet, hävda Sveriges territoriella integritet samt värna Sveriges suveräna rättigheter och svenska intressen.

För att Försvarsmakten ska kunna lösa sina uppgifter behövs militär förmåga. Den militära förmågan konstitueras av personal med rätt kompetens, materiel med rätt förutsättningar och infrastruktur som omhändertar både personalen och materielen. Försvarsmakten bedriver sin verksamhet i samtliga domäner; mark-, sjö- (inklusive undervattensdomänen), luft-, rymd- och cyberdomänen. *Läs mer om domäner i Försvarsmaktens Militärstrategiska doktrin 2022.*

Försvarsmakten är beroende av att både offentliga och privata aktörer bidrar till den militära förmågan. Tillsammans med det övriga totalförsvaret ska det militära försvaret bidra till Natos kollektiva avskräckning riktad mot dem som vill angripa eller utöva påtryckningar på Sverige eller någon av våra allierade.

Försvarsmakten ska även kunna vidta åtgärder för att stödja Natos och allierades aktiviteter samt operationer. Detta ska även gälla innan höjd beredskap råder vilket också kräver stöd från andra aktörer.

Skyddsvärden i det militära försvaret syftar ytterst till att öka Sveriges förmåga att stå emot ett militärt angrepp eller att minska eller förhindra en angripares möjligheter till framgång i ett sådant angrepp på Sverige. Detta gäller oberoende av mot vilket nationellt svenskt intresse ett sådant angrepp eller hot riktas.

2.2 Det civila försvaret

Det militära försvaret är beroende av stöd från det civila samhället och det civila försvaret. Målet för det civila försvaret är att ha förmåga att kunna säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna, bidra till det militära försvarets förmåga och att upprätthålla försvarsviljan.

Det kan förekomma situationer där civil verksamhet direkt eller indirekt är involverad i och är en viktig del av den militära verksamheten. Att vara en del av eller stödja den militära verksamheten är en prioriterad uppgift för civila myndigheter och aktörer.

De civila aktörernas förmåga att tillhandahålla stöd är nödvändiga för Natos samlade avskräckningsförmåga. Militära styrkor är beroende av civilt och militärt stöd för att kunna fullfölja sina uppgifter. Samma typ av stöd ska ges till allierade förband som till svenska förband. Stödet kan omfatta sjö-, land- och flygtransporter, elförsörjning, drivmedelsförsörjning, livsmedelsförsörjning, vatten- och avloppsförsörjning, elektroniska kommunikationer, reparations- och underhållstjänster, finansiella tjänster, anskaffning av civil materiel, lokaler och fastigheter samt sjukvård.

Centrala aktörer i det civila försvaret är beredskapsmyndigheter, sektorsansvariga myndigheter, länsstyrelser, regioner, kommuner, näringsliv och övriga civilsamhället. Vid höjd beredskap och krig ska de civilområdesansvariga länsstyrelserna verka för att största möjliga försvarseffekt ska kunna uppnås. Detta genom att samordna de civila försvarsåtgärderna och i samråd med Försvarsmakten verka för att det civila och militära försvaret samordnas.

Skyddsvärden inom det civila försvaret kan omfatta samhällsviktig infrastruktur som elförsörjning, vattenförsörjning och telekommunikation, liksom verksamhet och åtaganden rörande totalförsvarsplanering.

2.3 Materielförsörjning

Materielförsörjningen syftar till att säkerställa det militära försvarets behov av materiel samt materielrelaterade tjänster för att kunna verka effektivt och uthålligt i fred, kris och krig.

En stor del av materielförsörjningen utförs idag av andra aktörer än staten, både i och utanför Sverige. Produktion som kan hänföras till försvarsindustri, som forskning och utveckling som utifrån ett nationellt perspektiv är viktigt för Sverige kan vara skyddsvärt i säkerhetsskyddslagens mening.

2.3.1 FÖRSVARSSINDUSTRI

En stor del av totalförsvarsviktig verksamhet finns inom näringslivet. Försvarsindustrin och andra verksamheter som bedriver utveckling eller produktion av försvarsmateriel har stor betydelse för det militära försvarets förmåga att utföra sitt uppdrag. De försvarsföretag som är verksamma i Sverige utgör en nationell tillgång som bidrar till Sveriges säkerhet och försvar.

Försörjning av försvarsmateriel behöver säkerställas i alla beredskapsnivåer. I händelse av ett väpnat angrepp kommer det ställas särskilt höga krav på en robust och uthållig produktion och försörjning av exempelvis förbrukningsmateriel.

Produktionen är dessutom beroende av komplexa värde- och försörjningskedjor. Tillgången till försvarsföretagens kunskap, kompetens och resurser är områden som behöver säkras, likaså försvarsföretagens leveransförmåga.

2.3.2 FORSKNING OCH UTVECKLING

En del forskning och utveckling är viktigt för Sverige utifrån ett nationellt perspektiv. Teknikutveckling sker hos aktörer både inom och utanför försvarssektorn vid exempelvis lärosäten, forskningsinstitut och försvarsindustrin.

Att leda den tekniska utvecklingen och omsätta forskning till försvarsinnovationer är avgörande för att som nation ha en stark försvarsmakt och en stark säkerhetspolitisk position. Försvarsindustrins egen forskning som ofta bedrivs nära utvecklingen av produkter eller materiel-system inom de strategiska materielområdena är exempel på detta. Dessa områden omfattar stridsflygsområdet, undervattensområdet, kaliberbunden ammunition och integritetskritiska delar av ledningsområdet, såsom sensorer, telekrig och krypto. Företagens forskning och utveckling är inte sällan företagshemliga. Delar kan även vara säkerhetskänsliga och omfatta säkerhetsskyddsklassificerad information.

2.4 Försvarslogistik

Försvarslogistik är verksamhet som understödjer genomförandet av operationer genom förnödenheter, teknisk tjänst, transporttjänst, försvarsmedicin och övrig logistik. En väl fungerande försvarslogistik skapar handlingsfrihet att verka och bidrar till att producera och vidmakthålla krigsförbandens stridsvärden i genomförande av samtliga typer av operationer.

Svenska staten har endast i undantagsfall full rådighet över de logistikkedjor som behövs för att tillgodose Försvarsmaktens samtliga behov. För att klara av myndighetens uppdrag krävs att Försvarsmakten får stöd av civila resurser. Det stöd som Försvarsmakten behöver kräver en fungerande samverkan, flexibla lösningar samt skydd av transporter och infrastruktur.

Höjd beredskap och krig präglas av osäkerhet och av snabba och svår-förutsägbara skeenden. Kraven på beredskap kan i vissa hänseenden vara högre för logistiken än för de krigsförband som den ska stödja.

EXEMPEL 1. PRODUKTIONSKEDJA VID ANSKAFFNING AV MATERIELSYSTEM

Listan nedan utgör ett exempel på verksamheter i en möjlig produktionskedja där slutprodukten är ett kvalificerat materielsystem som enligt Försvarmakten omfattas av säkerhetsskyddslagstiftningen. Syftet är att visa på antalet verksamheter och därmed aktörer som är involverade och där beroenden finns.

- I. Utvinning och förädling av råvara (gruvnäring och industri)
- II. Produktutveckling av delkomponenter (industri)
- III. Anskaffning och utveckling (försvarsmyndigheter och försvarsindustrin)
- IV. Verifiering och validering (försvarsmyndigheter etc.)
- V. Leverans till beställare, slutanvändaren

Samtliga verksamheter är i sin tur direkt eller indirekt beroende av transporter, energi och elektroniska kommunikationer.

Hela leveranskedjan kan bedömas utgöra skyddsvärd verksamhet, men det är inte självklart att all verksamhet är säkerhetskänslig verksamhet enligt säkerhetsskyddslagstiftningen. Var gränsdragningen går behöver bedömas i varje fall och gärna i samverkan mellan berörda aktörer.

2.5 Infrastruktur

Transporter, energi och elektroniska kommunikationer är några områden som är förutsättningsskapande för totalförsvaret. Områdena är dessutom sannolika mål för sabotage. Verksamheterna ska präglas av robusthet, redundans och resiliens, för att kunna möta en motståndare.

2.5.1 TRANSPORTER

Transportområdet är en grundläggande del av samhället i fredstid. Vid höjd beredskap och krig är transporter av stor betydelse för militär och civil verksamhet inom ramen för totalförsvaret.

I händelse av krig på svenskt territorium förväntas omfattande skador på transportinfrastrukturen. Därför behöver tillgång till reparationsresurser säkerställas och planering för alternativa funktionssätt, transportsätt och transportvägar genomföras.

Det militära försvaret behöver kunna genomföra transporter av personal, materiel och andra förnödenheter. Betydelsen av förmågan till rörlighet har dessutom ökat i och med medlemskapet i Nato, då Försvarmaktens uppdrag inte längre enbart är att försvara Sverige utan även att bistå allierade.

Färdmedlen, styrsystem och den infrastruktur som behövs för att transporterna ska fungera kan vara skyddsvärda utifrån ett säkerhets-skyddsperspektiv. Exempel är system för styrning av kritiska järnvägs-växlar och dirigerings- och styrning av trafik i luftrummet.

Transportområdet är direkt eller indirekt beroende av andra samhälls-funktioner. Det kan innefatta el- och drivmedelsförsörjning och elektro-niska kommunikationer, både för själva transporten, stödfunktioner och transport av bränsle.

2.5.2 ENERGI

Verksamheter inom totalförsvaret är beroende av en stabil och planer-bar tillgång till el. Det innefattar allt från olja, diesel och andra drivmedel som är avgörande för övrig elförsörjning.

Samhället är i hög grad beroende av elektricitet och ett eventuellt elavbrott skulle kunna få stor påverkan på många verksamheter. Total-försvaret och andra samhällsviktiga verksamheter som elektroniska kommunikationer, transporter, sjukvård och finansiella tjänster är bero-ende av elförsörjning. Störningar kan få omfattande konsekvenser och riskerar att påverka vår nationella säkerhet.

System och funktioner som är nödvändiga för produktion, transmission, elhandel och distribution av energi i olika former kan vara särskilt vikti-ga. Anläggningar i elsystemet, driftsfunktioner och informationssystem är ytterligare exempel.

Elförsörjningen är i hög utsträckning beroende av elektroniska kommu-nikationer för drift, övervakning och styrning.

2.5.3 ELEKTRONISKA KOMMUNIKATIONER

Elektronisk kommunikation är avgörande för att kunna upprätthålla skyddsvärda verksamheter och funktioner i samhället. Området innefattar fast och mobil telefoni, internet, digital kommunikation och radio. Skyddsvärda funktioner omfattar exempelvis driftledningscentraler och centrala kopplingspunkter med utrustning för trafikutbyte och signalering, större transmissionsnät och samverkanspunkter för signalspaning.

Utvecklingen med ökad digitalisering och sammankoppling av infrastrukturer och informationssystem är på många sätt positiv men medför samtidigt komplexa beroendekedjor där en aktörs svagheter kan utgöra en risk för andra aktörer. Effekterna av en cyberattack kan få lika stora konsekvenser för samhällsviktiga funktioner som ett konventionellt väpnat angrepp.

EXEMPEL 2. CYBERDOMÄNEN

Cyberdomänen består av digitala system, elektroniska kommunikationstjänster och data som lagras i, bearbetas med, eller förmedlas genom dessa system och tjänster.

Områden som transport, energi- och vattenförsörjning och livsmedelsförsörjning blir en del av cyberdomänen när verksamheterna digitaliseras. Funktionerna nedan är exempel inom cyberdomänen där Försvarsmakten är beroende av tjänster och utrustning från andra aktörer.

- I. Försvarets telenät (FTN)
- II. Informationssystem, ledningsstödsystem
- III. Teknisk bevakning inklusive larm och sensorkedjor
- IV. Kryptoutrustning
- V. Styr- och reglerfunktioner

Aktörer inom totalförsvaret som upprätthåller den egna cybersäkerheten stödjer samhällets samlade robusthet och bidrar direkt eller indirekt till försvaret av Sverige.

3. Säkerhetskänslig verksamhet

Säkerhetskänslig verksamhet avser verksamhet som är av betydelse för Sveriges säkerhet eller som omfattas av ett för Sverige förpliktigande internationellt åtagande om säkerhetsskydd. Det är de mest skyddsvärda verksamheterna i samhället som ska skyddas med ett säkerhetsskydd. Detta för att ytterst kunna hantera antagonistiska hot som spioneri, sabotage, terroristbrott, kriminalitet och subversion.

Med Sveriges säkerhet avses förhållanden av grundläggande betydelse för Sverige. Både militär och civil verksamhet kan ha en sådan betydelse. Uttrycket omfattar såväl den yttre säkerheten – till skydd för Sveriges försvarsförmåga, politiska oberoende och territoriella integritet, som den inre säkerheten – till skydd för Sveriges demokratiska statsskick. Även samhällsviktig verksamhet kan vara säkerhetskänslig verksamhet.

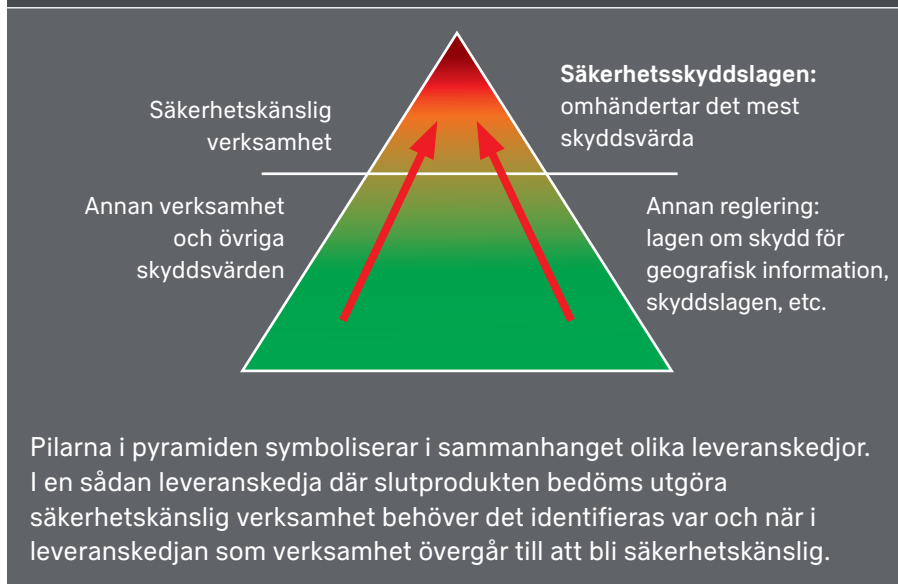
Den yttre säkerheten, som är i fokus i denna vägledning, omfattar utöver territoriell integritet även Sveriges suveräna rättigheter och svenska intressen där Försvarsmaktens huvuduppgift är att kunna försvara Sverige och allierade mot väpnat angrepp. Skyddet av den yttre säkerheten omfattar uppgifter och förhållanden av betydelse för militär och civil verksamhet inom totalförsvaret.

Den säkerhetskänsliga verksamheten karaktäriseras av att den har betydelse för Sveriges säkerhet ur ett nationellt perspektiv. Även verksamhet som bedrivs på regional eller lokal nivå kan vara säkerhetskänslig.

Skyddsvärdet av en verksamhet inom och till stöd för det militära försvaret kan åskådliggöras av en pyramid (se figur 1.). Många verksamheter är skyddsvärda men alla är inte säkerhetskänsliga. Det är de mest skyddsvärda verksamheterna, det vill säga de säkerhetskänsliga verksamheterna som är av betydelse för Sverige ur ett nationellt perspektiv, som återfinns i pyramidens topp. En skada på, förlust eller begränsning av dessa verksamheter kan leda till negativa konsekvenser för Sveriges yttre säkerhet. Dessa säkerhetskänsliga verksamheter omfattas av säkerhetsskyddslagen och kräver ett säkerhetsskydd.

En händelseutveckling som skulle få de mest allvarliga konsekvenserna om den inträffar, tillmäts stor vikt vid planering av totalförsvaret, även om den inte är den troligaste händelseutvecklingen.

FIGUR 1. LEVERANSKEDJOR

Det kan finnas verksamheter som i stora delar befinner sig långt från pyramidens topp men där det ändå finns någon tillgång eller funktion som utgör säkerhetskänslig verksamhet. Det kan därför innebära att endast en viss del av verksamheten omfattas av säkerhetsskyddslagens bestämmelser.

3.1 Att identifiera säkerhetskänslig verksamhet

Vid identifiering av säkerhetskänslig verksamhet riktas fokus initialt mot den egna verksamheten och de egna skyddsvärdena. Samtidigt är det viktigt att följa omvärldsläget och eventuella händelseförlopp som kan påverka den egna verksamheten.

Utgångspunkten för att identifiera säkerhetskänslig verksamhet bör vara konsekvensdriven och utgå från frågan om det blir någon konsekvens för Sveriges säkerhet om skyddsvärdet går förlorat. Exempelvis om skyddsvärdet görs otillgängligt, om riktigheten påverkas eller om konfidentialiteten röjs. Det är således den möjliga konsekvensen av att tillgången eller funktionen påverkas negativt som ger dess skyddsvärde och som dimensionerar behovet av skydd. Behovet av skydd beror därmed på den konsekvens som ett angrepp skulle kunna generera.

EXEMPEL 3.

I Försvarsmakten handlar identifiering av säkerhetskänslig verksamhet ytterst om att härleda denna till Försvarsmaktens huvuduppgift; att hävda Sveriges yttre säkerhet (Sveriges försvarsförmåga, politiska oberoende och territoriella suveränitet).

Försvarsmaktens säkerhetsintressen omfattar eller kan hänföras till personal, materiel, information, anläggningar och verksamhet.

För mer information om Försvarsmaktens metod för säkerhetsskyddsanalys, se Reglemente säkerhetstjänst 2 kap. om Säkerhetsskyddsplanering.

3.1.1 VERKSAMHETSBESKRIVNING

För att kunna identifiera säkerhetskänslig verksamhet behövs en förståelse för den egna verksamheten och dess koppling till försvaret av Sverige. Genom att göra en verksamhetsbeskrivning kan verksamhetens övergripande uppdrag, såsom de tjänster eller varor som skapas eller levereras, klargöras. Syftet med verksamhetsbeskrivningen är att beskriva och ringa in vad i verksamheten som utgör säkerhetskänslig verksamhet och som därmed ska ges ett säkerhetsskydd.

Analyser och beskrivningar som görs utifrån andra regleringar avseende risk- och sårbarhet, arbetsmiljö, ekonomisk säkerhet och miljöskydd kan med fördel användas vid framtagandet av en verksamhetsbeskrivning. Observera att uppgifterna kan skilja sig åt i fred, höjd beredskap och krig.

Genom att analysera vilka uppgifter som förväntas genomföras i fred, vid höjd beredskap och i krig bidrar det till att identifiera vilka krav dessa uppgifter ställer på organisation, bemanning, personal, beroenden och övriga resurser.

EXEMPEL 4. FRÅGOR ATT BESKRIVA

Uppdraget

- Beskriv verksamhetens övergripande uppdrag; vilka tjänster och produkter som skapas.
- Beskriv vilka delar av verksamheten som utför vilka uppgifter, med fokus på de mest kritiska delarna för uppdraget.
- Beskriv hur verksamheten planeras, det vill säga, under vilka former, hur ofta och när olika uppgifter genomförs.
- Identifiera och beskriv vilka kritiska delar av verksamheten som är skyddsvärda.

Gränsytor

- Beskriv vilka andra aktörer som verksamheten samverkar med.
- Beskriv vilka aktörer som är mottagare av verksamhetens leveranser.
- Beskriv vilka aktörers leveranser verksamheten själv är beroende av.

Förstå skyddsvärdenas betydelse

Vad blir konsekvensen om uppdraget inte går att genomföra, produkterna inte kan levereras, eller tjänsterna inte är tillgängliga eller riktiga?

- Beskriv för vem eller vilka blir det en konsekvens.
- Identifiera om konsekvensen kan bli av nationell betydelse.
- Sammanställ den identifierade säkerhetskänsliga verksamheten.

3.2 Omständigheter där det kan finnas säkerhetskänslig verksamhet

En aktör behöver aktivt ta ställning till frågan om denne till någon del bedriver säkerhetskänslig verksamhet. Nedan följer exempel på omständigheter där det bedöms vara eller kunna vara fråga om säkerhetskänslig verksamhet, av betydelse för Sveriges yttre säkerhet. Omständigheterna innebär inte per automatik att en aktör bedriver säkerhetskänslig verksamhet.

Observera att listan nedan inte är uttömmande. Även andra faktorer kan ligga till grund för en sådan bedömning.

Omständigheterna kan delas in i tre olika kategorier: *Totalförsvaret (1–4), Information (5–9). Leveranser inom materiel- och infrastrukturförsörjning (10–13).*

1. UPPGIFT INOM TOTALFÖRSVARET

Verksamheten har en definierad uppgift inom totalförsvaret, och utgör ett direkt eller indirekt stöd till Försvarsmaktens förmåga att utföra sina huvuduppgifter i höjd beredskap och krig.

2. NATIONELLT SAMHÄLLSVIKTIG VERKSAMHET

Aktören är utförare av samhällsviktig verksamhet som det militära försvaret är direkt eller indirekt beroende av för att lösa sina huvuduppgifter, exempelvis avseende kritisk infrastruktur.

3. BEREDSKAPSLÄGEN

En verksamhet kan ha olika uppgifter beroende på beredskapsläge. En verksamhet kan vara särskilt betydelsefull vid höjd beredskap, men det betyder inte att den endast kan anses vara säkerhetskänslig då. Det kan behöva vidtas åtgärder även i fredstid för att säkerställa att verksamheten fungerar som den ska när den väl behövs.

4. HÄNDELSEFÖRLOPP OCH GEOGRAFISKT LÄGE

En konflikt är ett tillstånd i ständig förändring både vad avser geografiska platser och tid. Det geografiska läget kan ha relevans kopplat till det militära försvaret och dess skyddsvärden. En hamn kan ha viss betydelse för totalförsvaret under fredstid. Samma hamn kan i händelse av höjd beredskap eller från ett världlandsperspektiv vara av kritisk betydelse för försvaret av Sverige. Detsamma kan gälla för vissa civila flygplatser utifrån samma händelseförlopp, där flygplatsen kan ha en viktig totalförsvarsfunktion som mottagare av militärt stöd.

5. AGGREGERING AV UPPDRAG MED SÄKERHETSSKYDDSAVTAL

Om en aktör har ingått ett säkerhetsskyddsavtal med Försvarsmakten eller med en annan verksamhetsutövare innebär det inte i sig att den aktören själv bedriver säkerhetskänslig verksamhet. För aktörer med flera uppdrag som kräver säkerhetsskyddsavtal kan den samlade mängden uppdrag vara av betydelse för Sveriges säkerhet och aktören kan därmed anses bedriva egen säkerhetskänslig verksamhet.

6. AGGREGERING AV UPPDRAG UTAN SÄKERHETSSKYDDSAVTAL

Om en leverantör ansvarar för exempelvis driftstjänster åt ett flertal verksamhetsutövare kan leverantörens samlade uppdrag ha betydelse för Sveriges säkerhet och därmed utgöra säkerhetskänslig verksamhet. Detta även om de enskilda uppdragen var för sig inte hade en sådan betydelse.

7. SÄKERHETSSKYDDSKLASSIFICERADE UPPGIFTER

Om en aktör hanterar säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i sin verksamhet, och hanteringen sker utan att den omfattas av säkerhetsskyddsavtal eller säkerhetsskyddsöverenskommelse, innebär det att aktören bedriver säkerhetskänslig verksamhet. Det kan röra sig om uppgifter om verksamhet, planläggning eller annan förberedelse för att försvara landet eller som i övrigt rör totalförsvaret. Uppgifter som skulle omfattas av försvarssekretess vid tillämpning av offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) är alltid säkerhetsskyddsklassificerade.

8. INTERNATIONELLA ÅTAGANDEN

Uppgifter som omfattas av ett för Sverige förpliktigande internationellt åtagande om säkerhetsskydd och omfattas av utrikessekretess enligt OSL 15 kap. 1 §, kan röra rikets säkerhet om de exempelvis rör förberedelser för försvaret av Sverige som inbegriper stöd från andra stater eller mellanfolkliga organisationer.

9. AGGREGERING AV INFORMATION

Med *aggregerad information* menas i här uppgifter som tillsammans efter sammanställning kan leda till att nya slutsatser kan dras och resultera i att annan och mer skyddsvärd information erhålls. Sådan aggregering kan innebära att *säkerhetsskyddsklassificerade* uppgifter uppstår. I det här fallet är det inte *mängden* uppgifter som resulterar i att uppgifterna blir säkerhetsskyddsklassificerade, utan det är *innehållet* i uppgifterna som tillsammans innebär att en eller flera säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter uppstår.

Uppgifter som redan är säkerhetsskyddsklassificerade kan, enligt samma princip, tillsammans uppnå en högre säkerhetsskyddsklass än vad de enskilda uppgifterna var för sig har åsatts.

10. SIGNALSKYDDSUTRUSTNING

Ett signalskyddssystem är ett av Försvarsmakten godkänt system som innehåller kryptoalgoritmer för skydd av säkerhetskänslig verksamhet, inklusive säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter, eller för trafikskydd.

Aktörer som förfogar över signalskyddsmateriel, signalskyddsnycklar eller innehar signalskyddsbefattningar bedriver i de flesta fall säkerhetskänslig verksamhet. Omständigheter att beakta innefattar hur aktören har blivit tilldelat signalskyddssystemet och huruvida tillgången till signalskyddssystemet har reglerats genom säkerhetsskyddsavtal.

11. LEVERANTÖR AV FÖRSVARSMATERIEL OCH INFRASTRUKTUR

Försvarsmakten är i stor utsträckning beroende av försvarsindustrins leveranser för att kunna utföra sina huvuduppgifter. Leverantörer av försvarsmateriel och infrastruktur kan därför ha en direkt påverkan på Försvarsmaktens militära förmåga.

12. AFFÄRSAVTAL OM AVBROTTSFRI LEVERANS

Leverantörer av varor eller tjänster till försvarsmyndigheterna eller försvarsindustrin kan anses bedriva säkerhetskänslig verksamhet om det innebär att mottagaren kräver avbrottsfri leverans vid höjd beredskap eller krig. Leverantörer såväl som underleverantörer kan, oavsett var befinner sig i leveranskedjan, vara av särskild betydelse för den militära försvarsförmågan.

13. UTBUD OCH MARKNADSDOMINANS

Verksamheter som har en dominerande ställning på marknaden avseende kritiska varor eller tjänster som Försvarsmakten är beroende av för att genomföra sina huvuduppgifter kan utgöra säkerhetskänslig verksamhet. Produktion av väsentliga komponenter eller beståndsdelar som används i försvarsmateriel är ett sådant område. Ett oavsiktligt avbrott eller reduktion i produktion, och därmed leverans till Försvarsmakten, skulle kunna påverka Sveriges militära förmåga negativt.

Om det endast finns en eller ett fåtal verksamheter som tillhandahåller en samhällsfunktion, produktion eller leverans som är av betydelse för Sveriges säkerhet, kan var och en av dessa anses bedriva säkerhetskänslig verksamhet.

3.3 Framgångsfaktorer

Framgångsfaktorer vid identifiering av säkerhetskänslig verksamhet med betydelse för det militära försvaret kan vara att:

- Personal med verksamhetskompetens är delaktiga i arbetet.
- Stöd hämtas från och samordnas med sedan tidigare eller pågående analysarbete.
- Motivera varför identifierade skyddsvärden bedöms utgöra, eller inte utgöra säkerhetskänslig verksamhet.
- Motivera ur vilket eller vilka perspektiv – konfidentialitet, riktighet och tillgänglighet – det är skyddsvärt.
- Dokumentera de resonemang som ligger till grund för identifieringen av den säkerhetskänsliga verksamheten.
- Arbeta iterativt. Dokumenterade resonemang kan behöva omprövas och revideras under arbetets gång.
- Samverka med andra aktörer, såsom aktuell tillsynsmyndighet. Vid behov, ta kontakt med berörd militärregion (MR) i Försvarsmakten.

Om verksamhetsbeskrivningen har resulterat i att de identifierade skyddsvärdena omfattar säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller säkerhetskänslig verksamhet i övrigt behöver en fullständig säkerhetsskyddsanalys genomföras. Metoder för detta återfinns bland annat i Försvarsmaktens *Reglemente säkerhetstjänst* och *Säkerhetspolisens Vägledning i säkerhetsskydd – säkerhetsskyddsanalys*.

KOM IHÅG!

Säkerhetsskyddsanalysen ska utgå från verksamheten.
Säkerhetsorganisationen kan utgöra ett stöd i arbetet.

4. Slutord

Att försvara Sverige och våra allierade mot väpnat angrepp och upprätthålla vår territoriella integritet utgör några av Sveriges vitala nationella säkerhetsintressen.

Upprustningen av totalförsvaret ska genomföras snabbt och effektivt. Tillväxten väntas leda till att vi får fler skyddsvärden som behöver omhändertas. Vi behöver känna till vad som utgör våra högsta skyddsvärden.

Omvärldsläge och hotbild kan förändras snabbt men säkerhetsskyddsarbetet behöver präglas av långsiktighet, oavsett av för stunden rådande hotbild. Nu är läge att fokusera på den egna verksamheten och identifiera våra högsta skyddsvärden, samtidigt som vi behöver kunna omhänderta och anpassa säkerhetsskyddet här och nu.

I händelse av krig är hela totalförsvaret av betydelse för Sveriges motståndskraft. Från krigets Ukraina lär vi oss att stark försvarsvilja, förmåga att skyndsamt reparera skador inom exempelvis energi och transporter, förmåga till ökad spridning av insatta förband och att omsätta innovationer till ny teknik har varit avgörande för landets försvar. I ett längre tidsperspektiv utgör en förstärkning av förmågan till krigsmateriellproduktion en förutsättning.

Säkerhetsskyddet är inte starkare än sin svagaste länk. I syfte att återta totalförsvarsförmåga och bidra till ett starkare försvar uppmanas du som tagit del av denna vägledning att:

Inte anta att någon annan vet bättre eller kommer att göra jobbet!

Våga lita på varandra och samarbeta!

Och viktigast – agera!

Referenser

Författningar

Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL
Säkerhetsskyddslagen (2018:585)
Säkerhetsskyddsförordningen (2021:955)
Lagen (1992:1403) om totalförsvar och höjd beredskap
Lagen (2015:1053) om totalförsvar och höjd beredskap
Myndighetsförordningen (2007:515)
Förordningen (2024:1333) med instruktion för Försvarsmakten

Källor utanför Försvarsmakten

Säkerhetspolisens föreskrifter om säkerhetsskydd (PMFS 2022:1).
Säkerhetspolisen 2024-03-05 PM, Vad är säkerhetskänslig verksamhet?
Energimyndigheten (ISBN 978-91-7993-132-2) *Säkerhetskänslig verksamhet i olje- och drivmedelsförsörjningen*

Källor inom Försvarsmakten

FM2021-7333:1, *Försvarsmaktens Strategiska Inriktning 2021–2030*
FM2024-21844:1, *Försvarsmaktens strategiska plan 2025*
FM2022-14281:1, *Militärstrategisk doktrin 2022 (MSD 22)*, M7739-354028
FM2021-9568:17 *Försvarsmaktens Doktrintillägg Logistik 2023*
FM2024-21569:1 *Försvarsmaktens Doktrinansats Cyberförsvar 2024*
FM2019-26528:3 *Försvarsmaktens Reglemente säkerhetstjänst 2021*
FM2023-2379:18 *Fördjupade lärdomar från kriget i Ukraina*
MUST Årsöversikt 2024

Bilder	Fotograf i Försvarsmakten
--------	---------------------------

Sida 5	Jimmy Croona
Sida 7	Jimmy Croona
Sida 8	Erik Westberg
Sida 11	Felix Sundback
Sida 13	Hampus Hagstedt
Sida 15	Astrid Amten
Sida 17	Bezav Mahmod
Sida 24	Johanna Wallén
Sida 29	Jesper Moldvik
Sida 30	Göran Öberg
Sida 33	Johanna Wallén

FÖRSVARSMAKTEN

107 85 Stockholm, tel 08-788 75 00
www.forsvarsmakten.se